

Andreas Bloch Ehlers

Grundlæggende erstatningsret

2. udgave

III KARNOV
GROUP

Andreas Bloch Ehlers

Grundlæggende Erstatningsret

2. udgave/1. oplag

© Karnov Group Denmark A/S, København 2025

ISBN 978-87-619-4574-7

Omslag: Sine Andersen, Karnov Group Denmark A/S

Sats: Integra, Indien

Tryk: Drukarnia WDS Sandomierz, Polen

Denne bog er beskyttet i medfør af
gældende dansk lov om ophavsret.
Kopiering må kun ske i overensstemmelse
med loven. Det betyder f.eks., at
kopiering til undervisningsbrug kun må ske
efter aftale med Copydan Tekst og Node.
Alle rettigheder forbeholdes.

Indholdsfortegnelse

Forord	5
---------------------	---

Del I

Indledende del

Kapitel 1: Introduktion til erstatningsretten	16
1. Indledning	16
2. Erstatningsrettens funktion og anvendelsesområde	17
2.1. Funktionen	17
2.2. Den erstatningsretlige ansvarslære gælder som udgangspunkt for alle typer af skadevoldere og på alle områder	18
2.3. Den erstatningsretlige ansvarslære gælder som udgangspunkt for alle typer af skade	22
2.4. Den erstatningsretlige ansvarslære gælder som udgangspunkt for alle tab	23
2.5. Kan der udsondres nogle tab, der aldrig erstattes?	28
3. Den erstatningsretlige ansvarslære i en nøddeskal	29
3.1. Hvilke betingelser skal godtgøres af skadelidte, førend der som udgangspunkt skal betales erstatning?	29
3.2. Hvad kan skadevolder gøre gældende for at opnå ansvarsfrihed eller nedsættelse/bortfald af erstatningen?	33
4. De grundlæggende erstatningsretlige hensyn	34
4.1. De grundlæggende hensyns betydning for afgørelsen af konkrete sager	34
4.2. Præventionshensynet og genopretningshensynet	35
4.3. Hensynet til økonomisk efficiens	37
4.4. Hensynet til pulverisering og hensynet til at modvirke floodgates. . .	38
4.5. Hensynet til korrektiv retfærdighed og hensynet til skyldgraden. . .	39
5. Det erstatningsretlige retskildesystem	41
5.1. Lovgivning	41
5.2. Retspraksis	42
5.3. Sædvane	43
5.4. Forholdets natur	44
5.5. Juridisk litteratur	45
5.6. Soft Law	46
5.7. Fremmed ret	47

6. Den erstatningsretlige argumentations <i>modus operandi</i>	48
6.1. Retskildesystemets polyfoni, argumentativitet og dynamik	48
6.2. Afgrænsningen af de erstatningsretligt relevante argumenter over for de ikke-relevante	49
6.3. Hvad betyder det erstatningsretlige retskildesystems polyfoni, argumentativitet og dynamik for løsningen af konkrete problemstillinger?	53
6.3.1. Argumentationen i henholdsvis oplagte og vanskelige sager	53
6.3.2. Eksempel: Argumentation for og imod adækvans ved såkaldt rene psykiske skader	54
6.3.3. Hvilke argumenter er relevante for og imod adækvans ved rene psykiske skader?	57
7. Lidt om de særlige erstatningsordninger	60
8. Erstatning i og uden for kontraktsforhold	62
9. Skadelidtes ret til erstatning, når flere skadevoldere er ansvarlige for samme skade	65
9.1. Når flere skadevoldere er ansvarlige, hæfter de som udgangspunkt solidarisk over for skadelidte	65
9.2. Når flere skadevoldere er ansvarlige, hæfter de som udgangspunkt pro rata i deres indbyrdes forhold	67
10. Disposition for fremstillingen	68

Del II

Ansvarsgrundlaget

Kapitel 2: Den almindelige ansvarsregel – culpareglen	72
1. Indledende om den klassiske og den objektiverede culparegel	72
2. Den klassiske culparegel	74
3. Den objektiverede culparegel	77
3.1. Den objektiverede culparegels kerne	77
3.2. Overtrædelse af normer fastlagt i forskellige former for regulering	78
3.3. Overtrædelse af normer fastlagt i sædvane	80
3.4. Lægges de objektiverede culpanormer uprøvet til grund?	81
3.5. Kan skadevolders tilregnelser i visse tilfælde få betydning for bedømmelsen efter den objektiverede culparegel?	83
4. Sondringen mellem forsæt, grov uagtsomhed, simpel uagtsomhed og tilfældigt opståede skader	84
5. Særligt om undladelser	90

6. Culpabedømmelsen i specielle tilfælde	94
6.1. Indledning	94
6.2. Professionsansvaret	95
6.3. Arbejdsgivers ansvar for arbejdsskader	98
6.4. Ansvar for ejere m.fl. af fast ejendom	108
6.5. Arrangørers ansvar	113
6.6. Skadevoldere med fysiske eller psykiske undermål	117
6.7. Børns ansvar	119
6.8. Ansvar ved idræt og gæstebud	122
6.9. Det offentliges erstatningsansvar	124
6.9.1. Det offentlige som skadevolder	124
6.9.2. Hvem kan erstatningskravet rettes imod – den ansatte og/eller myndigheden?	126
6.9.3. Den for offentlige myndigheder gældende ansvarsnorm – nogle eksempler	129
7. Det erstatningsretlige medvirkensansvar	134
Kapitel 3: Det objektive ansvar	139
1. Introduktion til det objektive ansvar	139
2. Det ulovbestemte objektive ansvar	140
2.1. De to tilfældegrupper	140
2.2. Skader forvoldt ved større bygge- og anlægsarbejder	140
2.3. Svigt i maskiner, materialer og tekniske installationer	144
3. Det lovbestemte objektive ansvar	148
3.1. Lovgivning om objektivt ansvar	148
3.2. Objektivt ansvar for hunde	148
3.3. Objektivt ansvar for vilde dyr og husdyr	153
3.4. Ansvaret for motorkøretøjer i færdselsloven	154
3.4.1. Færdselsloven og det objektive ansvar for motorkøretøjer	154
3.4.2. Betingelserne for, at der gælder et objektivt ansvar efter færdselsloven	155
3.4.3. Særligt om afgrænsningen af, hvem der bærer det objektive ansvar	160
3.4.4. Ansvaret når skadelidte har udvist egen skyld	163
3.4.4.1. Færdselslovens særlige regler om egen skyld	163
3.4.4.2. Egen skyld, når et køretøj påkører en blød trafikant	164
3.4.4.3. Egen skyld, når motordrevne køretøjer støder sammen	167
3.4.5. Den motoriseredes ret til erstatning	168

Kapitel 4: Ansvar for skade forvoldt af andre	170
1. Indledning	170
2. Principalansvaret i DL 3-19-2.	170
2.1. Principalansvaret og hensynene bag	170
2.2. Betingelserne for at gøre principalansvaret gældende	173
2.2.1. De fire betingelser	173
2.2.2. Der skal være tale om en ansat ("Tiener")	174
2.2.2.1. Hvem er ansat ("Tiener")	174
2.2.2.2. Særligt om den nærmere identifikation af rette principal	178
2.2.3. Skaden skal være forvoldt "derudi"	181
2.2.4. Den ansattes handling må ikke være abnorm	183
2.2.5. Arbejdstageren skal have handlet culpøst	185
2.3. Arbejdstagers mulighed for at opnå nedsættelse eller bortfald af erstatningen overfor skadelidte	187
2.4. Den indbyrdes fordeling af erstatningen mellem arbejdsgiver og arbejdstager	189
2.5. Bortfald af arbejdstagers ansvar efter EAL § 19, stk. 3.	191
3. Ansvar for selvstændigt virkende tredjemænd	192
4. Forældres og andre personers ansvar for børn	197

Del III

Kravene til forbindelsen mellem ansvarsgrundlaget og skaden/tab

Kapitel 5: Kausalitet	202
1. Indledning	202
2. SQN-testens indhold i en nøddeskal	204
3. Kausalitetsbedømmelsen i almindelige tilfælde	206
4. Kausalitetskravet skal være opfyldt i forhold til alle skader og tab	210
5. Kausalitetsbedømmelsen ved konkurrerende skadesårsager	212
5.1. Problemet	212
5.2. Hvad er konkurrerende skadesårsager?	212
5.3. De konkurrerende skadesårsagers forhold til begreberne om skadelidtes normalbaggrund og færdig skade	215
5.4. Årsagskonkurrence med to ansvarsbærende årsager	216
5.5. Faktisk årsagskonkurrence med en ansvarsbærende årsag og en kasuel årsag	227
5.6. Hypotetisk årsagskonkurrence med en ansvarsbærende årsag og en kasuel årsag	235
6. Konklusion	242

Kapitel 6: Særligt om skadelidtes sårbarhed som samvirkende årsag . . .	243
1. Introduktion til sårbarhedsprincippet.	243
2. Sårbarhedsprincippet afgrænsning til problemet om konkurrerende skadesårsager og kravet om adækvans	245
3. Sårbarhed i forhold til realskade og tabsudmåling	247
4. Sårbarhedsprincippet – de bærende hensyn.	248
5. Betingelserne for at anvende sårbarhedsprincippet.	250
6. Sårbarhedsprincippet ved fysisk sårbarhed	257
7. Sårbarhedsprincippet ved psykisk sårbarhed	261
8. Særligt om selvforskyldt sårbarhed	264
9. Sårbarhedsprincippet anvendelse ved tingsskade	270
9.1. Sårbarhedsvurderingen, når tingen er særligt fysisk sårbar	270
9.2. Sårbarhedsvurderingen, når tingen er særlig værdifuld	273
10. Konklusion	274
 Kapitel 7: Adækvans	 276
1. Adækvansproblemet	276
2. Hvornår opstår adækvansproblemet?	277
3. Særligt om casus mixtus cum culpa.	279
4. Den argumentative adækvanslære – hvilke kriterier er afgørende for løsningen af adækvansproblemet?	281
5. Den objektive adækvansfigur	283
5.1. Den objektive adækvansfigurs indhold	283
5.2. Novus actus-figuren	284
5.2.1. Novus actus-figures negative forklaringsværdi	284
5.2.2. Novus actus-figures positive forklaringsværdi.	285
5.2.2.1. Indledende bemærkninger.	285
5.2.2.2. Naturbegivenheder	286
5.2.2.3. Tredjemands adfærd	287
5.2.2.4. Skadelidtes adfærd.	289
5.3. Kriteriet om farens retning.	290
5.3.1. Indholdet af kriteriet om farens retning	290
5.3.2. Forklaringsværdien af kriteriet om farens retning.	293
6. Den subjektive adækvansfigur	295
6.1. Den subjektive figurs indhold	295
6.2. Den subjektive figurs forklaringsværdi	298
7. Mere om den objektive og subjektive adækvansfigurs anvendelse i retspraksis	300
7.1. Adækvansgrænsen fastlægges ofte ved anvendelse af både objektive og subjektive betragtninger.	300
7.2. Retsspraksis om fysiske initialskader og fysiske følgeskader	300

7.3. Retspraksis om psykiske skader	303
7.3.1. Skadelidte har pådraget sig en initial fysisk skade, der fører til en psykisk følgeskade.....	303
7.3.2. Skadelidte har været i fare for at pådrage sig en initial fysisk skade og pådrager sig herefter en psykisk skade	306
7.3.3. Skadelidte har hverken pådraget sig en initial fysisk skade eller været i fare herfor (rene psykiske skader).....	308
7.4. Retspraksis om tingsskade og følgeskader heraf.....	311
8. Den normative adækvansfigur	313
8.1. Den normative figurs indhold	313
8.2. Schutzzweck-figurens indhold og forklaringsværdi.....	314
9. Særligt om adækvanslærens betydning for afgrænsningen af den erstatningsberettigede personkreds.....	319
10. Konklusion	324

Del IV

Mulighederne for ansvarsfrihed eller nedsættelse/bortfald af erstatningen

Kapitel 8: De objektive ansvarsfrihedsgrunde.....	328
1. Indledning.....	328
2. Samtykke til at lide skade	329
3. Accept af risiko	331
4. Nødværge	334
5. Nødret	337
6. Negotiorum gestio	338

Kapitel 9: Muligheden for ansvarsfrihed som følge af forsikring	341
1. Indledning.....	341
2. Den almindelige regel om ansvarsfrihed.....	342
3. Undtagelserne til reglen om ansvarsfrihed.....	344
4. Den særlige regel om, hvornår det offentlige skal stilles som om forsikring var tegnet.....	347
5. Særligt om ansvarsfrihed for arbejdstagere	349

Kapitel 10: Medvirken ved egen skyld, tabsbegrænsning og den almindelige lempelsesregel	352
1. Indledning.....	352
2. Medvirken ved egen skyld.....	352
2.1. Hvad er medvirken ved egen skyld?.....	352
2.2. Hvilken betydning har graden af den udviste egen skyld?	355

2.3. Bedømmelsen af egen skyld i retspraksis – nogle eksempler	356
2.4. Særligt om medvirken når skadevolder og/eller skadelidte er ansvarlig efter strengere regler end culpareglen	358
2.5. Nedsættelse af erstatningskravet pga. "egen skyld" udvist af andre end skadelidte (passiv identifikation)	361
3. Skadelidtes tabsbegrænsningspligt.	363
4. Den almindelige lempelsesregel	365

Del V

Erstatningsret og bevis

Kapitel 11: Erstatningsretlig bevisbedømmelse	370
1. Indledning	370
2. Jus som pris for, hvilke fakta der skal bevises	372
3. Bevisbedømmelsen og de grundlæggende begreber om bevisbyrde og beviskrav.	374
3.1. Bevisbedømmelsens normative og pragmatiske karakter	374
3.2. Bevisbyrde og beviskrav	375
3.3. Bevisbyrdens omskiftelighed under sagen.	378
4. De væsentligste bevismidler	380
5. Beviset for erstatningsbetingelserne	387
5.1. Generelt.	387
5.2. Beviset for culpa	388
5.2.1. Ligeftrem bevisbyrde	388
5.2.2. Omvendt bevisbyrde (præsumptionsansvaret)	391
5.2.3. Variationer i beviskravet	394
6. Særligt om beviset for kausalitet.	396
6.1. Indledning	396
6.2. Kausalitetskravets bevistema	397
6.2.1. Bevistemaets faktiske og hypotetiske elementer.	397
6.2.2. Det første hovedtilfælde, hvor der skal føres bevis for noget hypotetisk	398
6.2.3. Det andet hovedtilfælde, hvor der skal føres bevis for noget hypotetisk	401
6.2.4. Det tredje hovedtilfælde, hvor der skal føres bevis for noget hypotetisk	404
6.2.5. Betydningen af bevistemaets opdeling i realskadeled og tabsled	405
6.3. Ligeftrem og omvendt bevisbyrde	406
6.4. Variationer i beviskravet.	412

6.4.1. Normativ udligning af utilstrækkelig eller tvivlsom sandsynlighed for kausalitet	412
6.4.2. Normativ udligning i retspraksis	414
6.5. Betydningen af medicinsk kausalitetsbedømmelse ved personskade	419
6.5.1. Inddragelse af medicinsk kausalitetsbedømmelse i personskadesagerne	419
6.5.2. Det grundlæggende i den medicinske kausalitetsbedømmelse.	423
6.5.3. Nogle medicinske kausalitetskriterier	427
6.5.4. Mere om den medicinske kausalitetsbedømmelse som sandsynlighedsskøn	431
6.5.5. I hvilket omfang lægges Retslægerådets udtalelser til grund af domstolene?	434
6.6. Er det et problem, at der i så vidt omfang lægges vægt på Retslægerådets udtalelser ved den juridiske bevisbedømmelse? ...	441
7. Bevisbedømmelse i <i>whiplash</i> -sagerne	444
7.1. Indledning	444
7.2. Retsspraksis om <i>whiplash</i>	446
7.3. De i norsk ret udviklede Lie-kriterier.	454
7.4. Lie-kriteriernes anvendelse i dansk retsspraksis om <i>whiplash</i>	458
7.5. Almen anvendelse af Lie-kriterierne?	465
7.6. <i>Whiplash</i> -sagernes bevisproblemer i en nøddeskal: juridisk kontra medicinsk bevisbedømmelse.	467
7.6.1. Juridisk eller medicinsk bevisbedømmelse?	467
7.6.2. Medicinsk bevisbedømmelse?	468
7.6.3. Juridisk bevisbedømmelse?	469
8. Kan helt særlige bevisproblemer ændre gængs erstatningsretlig tænkning?	473
Litteraturfortegnelse	477
Domsregister	488
Stikordsregister	501